

ΜΑΡΩ ΔΟΥΚΑ

Υπό το πρίσμα της ιστορίας

Στην πεζογραφία της Δούκα διαβάζεται η μεταπολιτευτική Ελλάδα

Της **ΟΛΓΑΣ ΞΕΛΛΑ**

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗ: ΑΛΕΞΟΠΟΥΛΟΣ, ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΟΣ

Δεν βιάζεται να εκδώσει ένα καινούργιο μυθιστόρημα η Μάρω Δούκα. Από το 1974, οπότε εμφανίστηκε στη νεοελληνική λογοτεχνία με τη συλλογή διηγημάτων «Η Πηγιάδα», ο ρυθμός γραφής και εκδοτικής της εμφάνισής ήταν μερικές φορές εντυπωσιακά αργός. Είναι ο ρυθμός των ανθρώπων που ζέρουν να περιμένουν, έτσι ώστε να δουλεψτούν μέσα τους καλά οι γεύσεις από την παρατήρηση των ανθρώπων-πολιτών και των κοινωνικών συμπεριφορών τους. Έτσι, το 1979 κυκλοφόρησε «Η αρχαία σκουριά», το 1983 «Η πλωτή πόλη», το 1987 «Οι λεύκες ασάλευτες», το 1990 το «Εισ τον πάτο της εικόνας», το 1995 «Ένας σκούφος από πορφύρα», το 1999 η «Ουράνια μηχανική», το 2004 το «Αθώοι και φταίχτες» και το 2010 το τελευταίο της μυθιστόρημα «Το δίκιο είναι ζορικό πολύ». Στα μεσοδιαστήματα καταπάστηκε με διηγήματα, ανθολόγησε Γεώργιο Βιζυινό και έγραψε το αυτοβιογραφικό «Τα μαύρα λουστρίνια» (όλα πλέον κυκλοφορούν από τις εκδόσεις «Πατάκας»).

Η μόνη αγωνία που δεν είχε ποτέ ήταν να βρίσκεται στην επικαιρότητα διά των βιβλίων της. Ίσως γιατί «εδώ ακριβώς διαφοροποιείται ένας μάστορας συγγραφέας από τον συγγραφέα που αναπαράγει απλώς την επικαιρότητα, με δημοσιογραφικό τρόπο», όπως έγραψε η κριτική. Άλλες αγωνίες είχε, πολλές, και ήταν σύμφυτες με το πλαίσιο και την εποχή που μεγάλωσε στην Αθήνα, αφήνοντας τη γενέτειρά της, τα Χανιά, και διαμορφωμένες από τους ανθρώπους που την επηρέασαν και την καθόρισαν όταν μπήκε, από τους δρόμους της επιμέλειας και της διόρθωσης, στο χώρο της λογοτεχνίας. Ήταν η αγωνία της εξέλιξης της μεταπολιτευτικής Ελλάδας, ο τρόπος που εξελίσσονταν οι σχέσεις ανδρών και γυναικών στην Ελλάδα που προσπαθούσε να γίνει σύγχρονη, ο ρόλος των διανοουμένων, η νέα γενιά και οι διαρκείς ανατροπές της ζωής τους, η επίδραση της Αριστεράς και των αριστερών στο πολιτισμικό γίγνεσθαι. Όλα αυτά κάτω από το πρίσμα της Ιστορίας: της τοπικής, της γενικής, της προσωπικής.

Και με τη μεγαλύτερη και κυριότερη αγωνία που τη χαρακτηρίζει: να γνωρίσει καλύτερα το χθες αυτού του τόπου, να αναζητήσει τις αιτίες, τις αλήθειες που δεν αναδείχτηκαν, τα ψέματα που κυριάρχησαν, να κατανοήσει τα μίσση και τα πάθη. Πάντα με τον τρόπο της καθαράς λογοτεχνίας. Αυτής που αρέσκεται στην ε-

Είδος: Εφημερίδα / Ένθετο: **ΒΙΒΛΙΑ**
Ημερομηνία: Κυριακή, 12-12-2010
Σελίδα: 14,15 (2 από 2)
Μέγεθος: 1287 cm²
Μέση κυκλοφορία: 22970
Επικοινωνία εντύπου: (210) 4808000

Λέξη κλειδί: ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΤΑΚΗ

ξιστόρηση των λεπτομερειών, στις περιγραφές τόπων και συναισθημάτων, και που συνενώνει αρμονικά την έρευνα, την Ιστορία και τη μυθοπλασία. Πάντα μ' ένα σχόλιο, μ' έναν κοινωνικό υπαινιγμό στην αφήγησή της, που πατάει στο σήμερα: «Πανσέληνος, η θάλασσα ήσυχη, ερημιά στους δρόμους και τα φωτάκια των συναγεμίων που αναβόσβηναν πειθήνια στις βεράντες των πολυτελών κατοικιών. Και πόσο θα 'θελα μ' έναν κουβά μαύρη λαδομπογιά να τις περιποιηθώ όλες αυτές τις νεόκτιστες. Και μ' έναν λουστό να περιποιηθώ αναλόγως και όλα τα 4x4. Είχαν όμως περάσει αυτά. Κι ως με ακολουθούσε πάντα με πειραχτική διάθεση η δεκαεξάχρονη που υπήρξα», γράφει, έχοντας έναν τρόπο να θυμώνει και λίγο μετά να γλυκαίνει.

Σ' αυτούς τους δρόμους κινείται και το τελευταίο της μυθιστόρημα «Το δικό είναι ζόρικο πολύ», ένα βιβλίο 567 σελίδων που επιδιώκει να δώσει απάντηση σ' ένα κενό της πρόσφατης ελληνικής ιστορίας, άγνωστο στους περισσότερους: γιατί οι Γερμανοί έ-

ΜΑΡΩ ΔΟΥΚΑ
Το δικό είναι ζόρικο πολύ
Εκδ. Πατάκη

μειναν στα Χανιά δυο μήνες περισσότερο από την επίσημη παράδοση της Γερμανίας; Είναι μία από τις κατακωνιασμένες ιστορίες του χθες, που ανακαλύπτει τυχαία η σημερινή γενιά, η φοιτήτρια Βιργινία Παγώνη, που διακόπτει τις σπουδές της για προσωπικούς λόγους και επιστρέφει στα Χανιά. Ο πατέρας της έχει αυτοκτονήσει, με τη μητέρα της οι σχέσεις δεν είναι οι καλύτερες. Διέξοδοί της, μια διαδικασία επίπονης αυτογνωσίας και η αφοσίωση στον κατάκοιτο παππού της, που άθελά του την οδηγεί σ' ένα παλιό χειρόγραφο, το οποίο με τη σειρά του της αποκαλύπτει αυτούς τους δυο άγνωστους μήνες της κανιώτικης ιστορίας, όταν, τον Μάιο και τον Ιούνιο του 1945, οι Γερμανοί παρέμειναν, με εντολή των Βρετανών, υπεύθυνοι για την τήρηση της τάξεως στην πόλη. Θ' ανακαλύψει ότι οι απόψεις είναι πολλές. Το ίδιο και οι οπτικές γωνίες όσων τα έζησαν και όσων τα έμαθαν χρόνια μετά που δίνουν διαφορετικές διαστάσεις και διαφορετικές όψεις στα ίδια ακριβώς γεγονότα. Γιατί σημασία έχει πάντα η πλευρά που στέ-

κεται κανείς: «Πόσες φορές θα τ' άκουγα υπομονετικά όλα αυτά; Μου τα 'χε πει με τον τρόπο του ο Πανάρης, μου τα εξιστόρησε με τον τρόπο του ο παππούς. Εβλεπαν πράγματι απ' την ταράτσα του ξενοδοχείου «Μινώα» οι εναπομείναντες κυβερνητικοί τους αλεξιπτωτιστές να πέφτουν σαν ακρίδες; Ο δικός μου Στέφανος, πάντως, τους έβλεπε να πέφτουν σαν πολύχρωμα μανιτάρια. Και τον μάγευε το ωραίο θέαμα. Φόβόταν κι έτρεμε, αλλά τον μάγευε. Κι ίσως για πρώτη φορά τότε να σκέφτηκε ότι αυτό που μας μαγεύει δεν σημαίνει πως είναι και καλό. Οτι το καλό δεν έχει να κάνει πάντα με την ομορφιά. Και ότι η αλήθεια είναι συνήθως άσχημη».

Όλα τα βιβλία της Μάρως Δούκα είναι σαν ψιλοβελονιά, αλλά αυτό λίγο περισσότερο. Ίσως γιατί και η ίδια ένιωσε το δέος και το βάρος της Ιστορίας και της αλήθειας που ήθελε ν' αποκωμπίσει. Και το ταλέντο της καλής τεχνίτρας έγκειται στο ότι ο αναγνώστης νιώθει αυτή την ευφορία της σπουδαίας λογοτεχνίας, που δεν μοιράζεται ακριβώς, δεν εξηγείται, απλώς βιώνεται. ■